

100 TEMEL ESERLERDE YER ALAN DEĞERLERLE DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ DEĞERLERİN UYUMU^a

THE CONCORDANCE OF THE VALUES IN "100 BASIC WORKS" AND VALUES IN RELIGIOUS CULTURE AND KNOWLEDGE OF MORAL CURRICULUM

Osman AKTAN*

ÖZET: Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" listesinde belirtilen eserlerde yer alan değerler ile İlköğretim Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı'nda verilen değerlerin uyumunu incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim okulları için tavsiye ettiği "100 Temel Eser" okuma kitapları serisi; çalışma grubunu ise 100 temel eser serisindeki kitapların sayfa sayılarına göre gruplandırılması sonucu, bu eserler arasından maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi seçilen on iki (12) yerli yazarlı ve dokuz (9) yabancı yazarlı olmak üzere toplam yirmi bir (21) kitap oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda bulunan değerler incelenmiş, incelenen yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda yer alan değerler tespit edilmiştir. İncelenen yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda en fazla bulunan değerler, sevgi, yardımseverlik, saygı, estetik, dostluk, cesaret, merhamet, doğruluk, iyi niyet, güvenilirlik, fedakârlık, sorumluluk değerleridir. En az bulunan değerler ise bilimsellik, emaneti korumak, ibadet yerlerine saygı, tarihsel mirasa duyarlılık, Türk Bayrağı'na ve İstiklal Marşı'na saygı, demokrasi bilinci, doğal çevreye duyarlılık, görgülü olmak, sağlıklı olmaya önem verme, tutumluluk ve Türk büyüklerine saygı değerleri olmuştur. İncelenen kitaplarda din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programında yer alan değerlerden, iffet değerinin hem yerli hem de yabancı yazarlı eserlerde hiç yer almadığı tespit edilmiştir. Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programında yer alan değerlerden ibadet yerlerine saygı ve iffet değerlerine yerli yazarlı kitaplarda hiç yer verilmemiştir. Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programında yer alan değerlerden bağımsızlık, doğa sevgisi, emanet korumak, gazilik, görgülü olmak, hoşgörü, iffet, kadirşinaslık, millet sevgisi, sağlıklı olmaya önem verme, şehitlik, tarihsel mirasa duyarlılık, tutumluluk, Türk büyüklerine saygı, Türk Bayrağına ve İstiklal Marşına saygı değerlerine yabancı yazarlı eserlerde hiç yer verilmediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı, Değerler Eğitimi, 100 Temel Eser

ABSTRACT: In this study, the concordance of the values in "100 Basic Works", recommended by the Ministry of Education for elementary schools, and the values specified in the list of elementary schools religious culture and knowledge of moral curriculum was examined. Qualitative research method was benefited in the study. The data source for the study is the "100 Basic Works" recommended by the Ministry of Education for elementary schools. The study group is a total of twenty-one (21) books out of "100 Basic Works" including twelve (12) local and (9) foreign writers. Those books, which were grouped according to numbers of pages, were chosen by maximum diversity sampling method. The values in the domestic and foreign authored books that make up the study group were analyzed and the values in the domestic and foreign authored books were determined. It was determined that the most common values in the domestic and foreign authored books were love, charity, respect, aesthetics, friendship, courage, compassion, honesty, good faith, reliability, self-sacrifice and value of responsibility. It was determined that the least common values were scientific, protecting the fiduciary, respect for places of worship, sensitivity to the historical heritage, respect for Turkish Flag and National Anthem, the conscious of democracy, sensitivity to the natural environment, mannerliness, paying attention to be healthy, thriftiness and value of respect for Turkish elders. It was determined that among the books that were examined, the value "chastiy" which take place in religious culture and knowledge of moral curriculum was absent in both local and foreign books. In religious culture and knowledge of moral curriculum, respect for places of worship and chastity in local authored books could not be found. It was determined that in religious culture and knowledge of moral curriculum, independence, love of nature, protecting the fiduciary, being of ghazi,

a: Bu araştırma 1-3 Eylül 2014 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen YILDIZ International Conference on Educational Research and Social Sciences (YICER- 2014) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Öğretmen, Düzce İl Millî Eğitim Müdürlüğü, karakteregitimi@gmail.com*

mannerliness, tolerance, chastity, appreciation, love of nation, , paying attention to be healthy, martyrization, sensitivity to the historical heritage, thriftiness, respect for Tukiş elders, respet for Turkish Flag and National Anthem in foreign authored books were absent.

Key Words: Religious Culture And Knowledge Of Moral Curriculum, Values Education, 100 Basic Works

GİRİŞ

Günümüzde her alanda, özellikle bilim ve teknolojiye önemli gelişmeler meydana gelmektedir. Bu gelişmeler kimi zaman kişi ve toplumların yaşam standartlarını yükseltirken, bazen de olumsuz sonuçlar meydana getirebilmektedir. Bu olumsuzluklar kişi ve toplum sağlığını bozan olaylara sebep olmaktadır. Tüm bu gelişmeler, eğitimin kişi ve toplum açısından önemini daha da arttırmıştır. Bu noktada eğitim, söz konusu gelişmelerin toplumlar üzerindeki olumsuz etkilerini olumlu yöne çevirmede hayati bir rol oynamaktadır (Aktan ve Padem, 2011). Bahsedilen bu olumsuzlukların kimi ve topluma olan etkilerinin asgariye indirilmesi, bunların zarar vermeyecek şekilde yönlendirilmesi eğitime bağlıdır (Keskin, 2008). Her toplumda eğitimin temel işlevlerinden birisi, toplumun kültürel mirasının birikimi ve sürekliliğini sağlamaktır. (Tezcan, 1997). Toplumsal yapıyı teşkil eden temel toplumsal kurumlar kendilerine ait değerler içerir. Toplumun kurumlarından birisi olan okul da değerlerin belirlenmesinde, yaygınlaştırılmasında, yaşatılmasında yani bir sonraki kuşağa aktarılmasında önemli roller üstlenir (Özensel, 2003).

Devletler devamlılıklarını, örf, âdet, gelenek ve göreneklerinin yaşatılmasını eğitim ve eğitim sistemiyle gerçekleştirmektedir. Bir başka ifadeyle değerlerini eğitim sistemiyle aktarmaktadır. Bu aktarımda en önemli görevlerden biri de ilköğretim kurumlarına düşmektedir. Günümüz eğitimcileri araştıran, sorgulayan, düşünen insan tipinin nasıl yetiştirileceği üzerinde çalışmaktadır. İlköğretim kurumları da, bütün organlarıyla bu amaca hizmet etmektedir. Bu aktarımda en önemli öğelerden biri de ders kitaplarıdır (Sezer, 2005). Ders kitapları, öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan temel kaynaklardır (Kılıç ve Seven, 2011).

Öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun bilişsel ve duyuşsal becerilerle donatılmış zengin metinlerden oluşan, öğretim programlarının esas aldığı ilkeler doğrultusunda hazırlanan, ihtiva ettiği bilgileri öğretmen aracılığıyla öğrenciye aktaran basılı eğitim ve öğretim materyalleridir (Çeçen ve Çiftçi, 2007). Gelişmiş ülkelerde ise ders kitapları uzman ekipler tarafından kaleme alınmaktadır. Oluşturulan ekip içerisinde ana dili ders kitaplarının hazırlanmasında; metin seçiminden tutun, metinlerin uygun bir sıraya konması ve anlama sorularının hazırlanmasına kadar konusunda uzmanlaşmış kişiler bulunmaktadır (Sezer, 2005).

Değer, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet (TDK, 2011), düşünme biçimini, davranışları ve olaylara verilen tepkileri belirleyen, okulun sahip olduğu özellikler (MEB, 2002), bireyin ya da toplumun edindiği ve geliştirdiği değerlerin bütünü; bir kimsenin değişik durumlarda gösterdiği sürekli davranışlara yön veren köklü tutum ve inançlar (Oğuzkan, 1981), bir nesneyle ona ilgi duyan özne arasındaki ilişki (Büyükdüvenci, 2002: 250), bireyin yaşamını kendine göre anlamlı kılan, kendine özgünlüğü öne çıkaran, geleceğini şekillendiren zihinsel öğrenmelerin hem ön cephesini, hem de arka planını oluşturan ve çoğu zaman başkaları tarafından net bir şekilde algılanamayan durumlar (Kılıç, 2002: 156), insanların tercihlerinin oluşmasında, onların davranışlarını şekillendiren ve davranışlarına yön veren, bireyde alışkanlık şeklinde ortak tepki mekanizması oluşmasını sağlayan, iç dünyasından dış dünyasına etki eden, somut kural, soyut ölçüt, yargı ve inançlar (Aktan, 2012; 18), gibi pek çok şekilde tanımlanmıştır. Değer kavramına ilişkin, çok farklı tanımlamalar yapılması, değerlerin kapsamının çok geniş olmasıyla açıklanabilir. Doğan (2007: 311), değerlerin dört temel özelliği olduğunu ifade etmiştir:

- a. Toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
- b. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için iyi olduğuna inanılan ölçütlerdir.
- c. Bilinç, duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.

d. Bireyin bilincinde yer eden ve davranışı yönlendiren güdülerdir.

Günümüzde her şey hızla ve sürekli değişim içindeyken, bu durumda toplumumuzda değişimlerden payını almakta ve hatta değişimin bunun çok ciddi boyutta olduğu görülmektedir. Bu değişim, özellikle çocuklar ve gençler üzerinde etkili olmakta, bunun sonucu olarak da ailelerin işi gittikçe zorlaşmaktadır (Yel ve Aladağ, 2009: 123). Eğitimin ilk olarak gerçekleştirileceği yer ailedir. İnsanlar, temel değerlerini yeni nesillere aile aracılığıyla ile aktarır. Birey ilk dinî ve ahlâkî bilgi ve tutumları ailesinden öğrenir (Aydın, 2003: 122). İnsani özelliklerini kaybetmeden mutluluğa ulaşmak insan için oldukça önemlidir. Akıl, beden ve kalbin bu mutluluğa ihtiyacı vardır. Bireyin akıl, beden ve kalbinin ihtiyaçlarını karşılayacak bir eğitimin sonucunda istenilen durum gerçekleşir. Bu eğitim, bireyin varlık alemine gönderilmesiyle devreye girmektedir. Çocuk için başlangıç ailedir. Ailede akıl, kalp ve beden uyumuna dikkat edilerek verilecek eğitim, değerler eğitimi açısından temeli oluşturmaktadır (Kılıç, 2011). Ancak bu konuda okula da önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir (Doğanay, 2009: 227). Okullar, ailede kazanılan değerlerin daha da pekiştirileceği ve yeni bazı değerlerin kazanılacağı ortamlardır. Ailede olduğu gibi, okulda da değerler eğitiminin yaşantıların bir parçası haline getirilerek verilmesi en uygun yoldur (Hökelekli ve Gündüz, 2007: 389). Devletler ideolojilerinin devamını ve gelişimini, örf, adet, gelenek ve göreneklerinin devamını eğitimle ve eğitim sistemiyle sağlamaktadırlar. Bir başka ifadeyle değerlerini eğitim sistemiyle aktarmaktadır. Bu aktarımda en önemli görevlerden biri de ilköğretim kurumlarıdır (Sezer, 2005: 2). Okul, değerler üzerine inşa edilmiş bir yaşama ve öğrenme alanıdır (Turan ve Aktan, 2008: 230). Son öğretim programı değişikliği ile beraber, değerlerin öğretim programlarında yer almaya başlamıştır. Bu gelişimle birlikte gerek ders içeriklerinde gerekse okullarda değer kaynaklı çeşitli etkinlik ve projeler gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Yerel ve ulusal düzeyde gerçekleştirilen faaliyetler ile değerlere dikkat çekilmekte, bireysel ve toplumsal olarak değer algı düzeyi canlı tutulmaktadır (Aktan, 2012: 36).

Değerlerle ilgili çalışmalar ülkemizde özellikle altmışlı ve yetmişli yıllarda görülmeye başlanmıştır. Değer yaklaşımının duyuşsal eğitimde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir (Bacanlı, 2002). Günümüze kadar birçok farklı programlar uygulanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı son ilköğretim programı, programda çeşitli değişiklik ve yenilikler içermektedir. Günümüzde 2004 - 2005 eğitim öğretim döneminde hayata geçirilen ilköğretim programı, halen ilköğretim ve ortaokullarda geçerliliğini devam ettirmektedir. İlgili programda bireyin merkeze alındığı bir anlayış görülmektedir. Bununla birlikte ekonomik gelişme ve demokrasiye dayalı, bireysel, ulusal ve küresel değerlere duyarlı bir eğitim ihtiyacı doğrultusunda program değişikliği gerçekleştirildiği ifade edilmektedir (Aktan, 2012: 53).

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda öğrenciler tarafından içselleştirilmesi öngörülen değerler; adalet, aile birliğine önem verme, demokrasi bilinci, demokrasi bilinci, dürüstlük, alçak gönüllülük, bağımsızlık, bağışlama, barış, Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı, bilimsellik, cesaret, cömertlik, çalışkanlık, dayanışma, doğa sevgisi, doğal çevreye duyarlılık, doğruluk, dostluk, duyarlılık, emaneti korumak, estetik, fedakârlık, gazilik, görgülü olmak, güvenilirlik, hakseverlik, hakikat sevgisi, hayâ, hoşgörü, ibadet yerlerine, saygı, iffet, iyi niyet, kadirşinashlık, kanaat, kardeşlik, merhamet, millet sevgisi, millî birlik şuurunu, misafirperverlik, mürüvvet, namuslu olmak, nezaket, ölçülülük, paylaşımcı olmak, sabır, sadelik, sağlıklı olmaya önem verme, samimiyet, saygı, sevgi, sorumluluk, sözünde durmak, şehitlik, şükür, tarihsel mirasa duyarlılık, temizlik, tutumluluk, Türk büyüklerine saygı, vatanseverlik, vefa, yardımseverlik değerleridir (M.E.B., 2010).

Ders kitapları dışında yer alan okuma kitapları, öğrencilerde okuma bilincinin gelişmesinde etkili kaynaklardır. Öğrencilere önerilecek okuma kitaplarının da okuma bilincini geliştirmesi ve onlara yeni ufuklar açması gerekmektedir. Bu bakımdan okuma kitaplarında yer alan metinlerin de, öğrencilere değer kazandıracak, onlara doğru davranış modelleri sunacak bir içerikle sunulması gerekmektedir. İçeriğin oluşturulmasında kültürel zenginliğimiz, tarihi mirasımız ve değerlerimiz yeterince yer verilmelidir (Aktan, 2012: 5).

Ülkemizde, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2005/70 sayılı genelge ile “İlköğretim 5.6.7. ve 8.sınıf öğrencileri İçin 100 Temel Eser” listesi belirlenmiştir. Yayımlanan genelgede “Kitap okuma insan şahsiyetini zenginleştirir. İyi seçilmiş bir kitap, insan için yeni bir ufuktur. Dünyaya bakış tarzı kitaplarla şekillenir” denilmektedir (2005/70, MEB Genelgesi, 2005).Ders kitapları dışında yer alan okuma kitapları, öğrencilerde okuma bilincinin gelişmesinde ve öğrencilere toplumsal değer yargılarının aktarılmasında etkili kaynaklardır. Öğrencilere önerilecek okuma kitaplarının da öğrencilerin okuma bilincini geliştirmesinin yanı sıra onlara değer kazandırma ve onlara yeni ufuklar açması beklenmektedir. Bu bakımdan okuma kitaplarında yer alan metinlerin de, öğrencilere değer kazandıracak, onlara doğru davranış modelleri sunacak bir içerikle sunulması gerekmektedir. İçeriğin oluşturulmasında kültürel zenginliğimiz, tarihsel mirasımız ve toplumsal değerlerimize yeterince yer verilmelidir. Bu nedenle okuma kitaplarının öğretim programlarında verilen değerleri taşıyıp taşımadıkları incelenmesi gereken bir problem durumudur. İfade edilen bilgiler ışığında çalışmanın problemi, “İlköğretim öğrencileri için 100 Temel Eser listesinde belirlenmiş kitaplarda yer alan değerlerle, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında verilen değerlerin uyumu nedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek 2008, 39). Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır.

Veri Kaynağı ve Çalışma Grubu

Araştırmanın veri kaynağını, MEB’ in 2005 yılında ilköğretim okulları için tavsiye ettiği “100 Temel Eser” listesindeki okuma kitapları oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturmak için, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme, görece olarak küçük bir örnekleme oluşturmak ve bu örneklemede çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Maksimum çeşitliliğe dayalı örnekleme oluşturmada amaç, genelleme yapmak için bu çeşitliliği sağlamak değildir, tam tersine çeşitlilik gösteren durumlar arasında her hangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek 2008: 108–109). İlk olarak veri kaynağını oluşturan 100 Temel Eser satın alınarak liste oluşturuldu. Daha sonra 100 Temel Eser içerisinde, beş ilköğretim okulu ve bir merkez il halk kütüphanesi kayıt defterleri incelenerek öğrenciler tarafından az okunan kitaplar arasında bulunan bazı kitaplar çalışma grubundan çıkarıldı. Bu durumda veri kaynağını 83 kitap oluşturmuştur. Daha sonra kitaplar yerli ve yabancı yazarlı olmak üzere sayfa sayılarına göre gruplandırılmıştır. Sayfa sayılarına göre gruplandırılan yerli ve yabancı yazarlı kitaplar, yüzdeler oranda temsil edilme durumlarına paralel olarak sayfa aralıklarından, tesadüfi olarak seçilen kitaplarla çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubunu on iki (12) yerli yazarlı, dokuz (9) yabancı yazarlı kitap oluşturmuştur. Araştırma çalışma grubunu oluşturan yerli yazarlı kitaplar (Ye), yabancı yazarlı kitaplar (Ya) olarak kodlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerler göz önüne alınarak, kitaplardaki değerlere ulaşılmıştır. Bunun için aşağıdaki işlemler yapılmıştır.

- 1.Kitaplar okunarak, değer ifade eden kelime, cümle ve paragraflar tespit edildi.
- 2.Değer ifade eden bölümlerdeki cümleler tespit edildi. Değer ifade eden tüm

cümleler kodlandı. İlk okuma kapsamında yerli yazarlı kitaplardan, 143 sayfa, yabancı yazarlı kitaplardan 152 sayfa veri elde edildi.

3.İkinci ve üçüncü okumalarla, değer ifadesi net olmayan cümleler veri setinden çıkarılarak en doğru şekilde değer içeren ve ifade eden kelime, cümle ve paragraflar elde edildi.

4.Değer ifade eden kelime, cümle ve paragrafın temsil ettiği değer veya değerler kodlanarak tespit edildi.

5.Tespit edilen kelime, cümle ve paragrafın temsil ettiği değer veya değerler ile ilgili uzman görüşü alınarak, değer veya değerlerin doğruluğu test edildi.

6.Net değer ifadesine ulaşmak için kitaplara tekrar dönülerek, ikinci ve üçüncü okumalarla ayrı veri setleri oluşturuldu.

7.Oluşturulan veri setleri karşılaştırılarak, uzman görüşü doğrultusunda, değer ifadesini net olarak ifade etmeyen bölümler veri setinden çıkarıldı.

8.En son aşamada son veri seti elde edildi. Veri seti yerli yazarlı kitaplarda 89 sayfa, yabancı yazarlı kitaplarda 62 sayfadan oluştu.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenen bir teknik olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk vd, 2009, s.263). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.227).

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı programlarında yer alan değerler göz önüne alınarak, kitaplardaki değerler incelenmiştir. Çalışma grubunda yer alan metinler okunarak, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı programlarında yer alan değerler tespit edilerek fişlenmiştir. Bunun için özetle aşağıdaki işlemler yapılmıştır.

1.Kitaplardan elde edilen en son veri seti okundu. Daha sonra kitaplar tekrar okunarak veri seti ile karşılaştırıldı.

2. Elde edilen veri setinde değer ifade eden kelime, cümle veya paragraflar kodlandı. Kodlama yapılırken ilgili bölümü en iyi ifade eden değer ifadeleri seçilmiştir. Kodlama yapılan kelime, cümle veya paragraflar tekrar okundu, okumalar sonucunda değer ifadelerinin net olması sağlandı.

3.Yapılan kodlamalar sonucu ortak temalara (değerlere) ulaşıldı.

4.Daha sonra yapılan kodlamalar ve ulaşılan temalar okunarak, veri seti ile karşılaştırıldı.

5.Verit seti üzerinden ulaşılan değerler okunarak, değerlerin doğruluğu kontrol edildi.

Veri seti üzerinden ulaşılan değerler ile ilgili uzman görüşü alındı. Uzman görüşü doğrultusunda veri seti üzerinden ulaşılan değerlere son şekli verildi.

Elde edilen verilerin geçerlik ve güvenilirliği sağlanmıştır. Araştırmamız kapsamında geçerlik ve güvenilirliği sağlamak amacıyla, aşağıdaki işlem basamakları uygulanmıştır:

Geçerlik Çalışmaları:

1. İç geçerlik (İnandırıcılık) çalışmaları:

a) Uzun süreli etkileşim: Araştırma kapsamında incelenen kitaplar okundu. Her okumada ayrıntılı olarak veriler işlendi. Daha sonra her kitap için tekrar geri bildirimlerde bulunarak verilerle son şekilleri verildi. Bağlamın ifade ettiği değerlerin net olmadığı durumlarda, kitaplardaki ilgili kelime, cümle ve paragraflar tekrar okundu, en doğru değer yargısına ulaşmak için veriler üzerinde uzun süreli çalışıldı.

b) Derinlik odaklı veri toplama: Kitaplar ayrıntılı olarak okundu. Değer ifade eden kelime, cümle ve paragraflar kodlandı. İlk okuma kapsamında yerli yazarlı kitaplardan, 143 sayfa, yabancı yazarlı kitaplardan 152 sayfa veri elde edildi. İkinci okumada yapılan düzeltmeler ile üçüncü okuma

sonunda en doğru şekilde değer içeren ve ifade eden kelime, cümle ve paragraflar elde edildi. Elde edilen veriler yerli yazarlı kitaplarda 43 sayfa, yabancı yazarlı kitaplarda 51 sayfaya düşmüştür.

c) Çeşitleme: Kitaplarda değerlerin tespit edilmesinde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin hepsine ulaşılmaya çalışılmış, araştırmada programda yer alan değerlere yönelik belli bir değer listesi sınırlaması konulmamıştır. Kitaplar ayrıntılı olarak okunmuş, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında verilen tüm değerlere ulaşılmaya çalışılmıştır.

d) Uzman İncelemesi: Tüm kitaplar okunduktan sonra da elde edilen tüm veriler, uzmana gönderilerek incelemesi ve geri bildirimde bulunması sağlanmıştır. Uzman görüşüne göre veriler üzerinde son düzeltmeler yapıldıktan sonra, verilerin analiz ve yorumlanmasına geçilmiştir.

e) Katılımcı Teyidi: Kitapların okunmasında öznel varsayımlardan kaynaklanacak hataları önlemek ve değer ifadelerini doğru tespit etmek amacıyla, yapılan araştırma sonuçları ile karşılaştırmalar yapılmış, ayrıca değerler ile ilgili yanlış değerlendirme yapmayı önlemek için, her değerle ilgili uzman teyidi alınmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından değerler ile ilgili geri dönüşler yapılarak değerlerin doğru ve net olarak kodlanması sağlanmıştır.

Dış geçerlik (Aktarılabirlik) çalışmaları:

a) Ayrıntılı betimleme: Araştırma kapsamında elde edilen ham veriler, değerlere göre betimlenerek kodlanmıştır. Kodlama yapılırken ve değerler tespit edilirken ham verilere sadık kalınmıştır. Bu amaçla her değer için, metinlerden doğrudan alıntılar kullanılarak, veriler betimlenmiştir.

b) Amaçlı örnekleme: Araştırmamızda hem 100 temel eserin karakteristiğini ortaya koymak hem de örnekleme oluşturan her bir eserin özelliklerini ortaya koymak amacıyla, nitel araştırma geleneğine uygun olarak, amaçlı örnekleme çeşitlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Yerli, yabancı yazarlı ve sayfa sayılarına göre gruplandırma yapılarak örnekleme oluşturan her bir eser ile ilgili olarak ayrıntılı inceleme yapılmıştır. Bu da hem genele hem de özele yansıyan amaç gerçekleştirmiştir.

Güvenirlik Çalışmaları:

İç güvenilirlik (Tutarlık) çalışmaları:

Tutarlık İncelemesi: Araştırmada tutarlık incelemesini sağlamak için, her kitap için birinci, ikinci ve üçüncü okumalar sonucunda elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Elde edilen verilerde kodlama ve değer ifadelerinde tutarlılık olduğu tespit edilmiştir.

Dış güvenilirlik (Teyit edilebilirlik) çalışmaları:

Teyit İncelemesi: Araştırma kapsamında elde edilen ham veriler, analiz aşamasına yapılan tablolar, sınıflandırmalar, ulaşılan yargılar, alınan notlar gerektiğinde bir incelemeye tabi tutulmak amacıyla saklanmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın amacını belirlemeye yönelik olarak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin, çalışma grubunu oluşturan yerli ve yabancı kitaplarda yer alma durumları incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda yer alma durumlarına ilişkin bulgular Tablo 1 'de gösterilmiştir.

Tablo 1.Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin Yerli ve Yabancı Yazarlı Kitaplarda Yer Alma Durumları

S. N	DEĞELER	YE (f)	YA (f)	Toplam (f)	S. N	DEĞELER	YE (f)	YA (f)	Toplam
1	Adalet	15	13	28	32	Kadirşinashlık	6	0	6
2	Aile kurumuna ve birliğine önem verme	15	10	25	33	Kanaat	11	3	14
3	Alçak gönüllülük	8	2	10	34	Kardeşlik	6	5	11
4	Bağımsızlık	13	0	13	35	Merhamet	33	50	84
5	Bağışlama	11	22	33	36	Millet sevgisi	9	0	9
6	Barış	6	6	12	37	Millî birlik şuurunu	2	1	3
7	Bilimsellik	1	0	1	38	Misafirperverlik	18	8	26
8	Cesaret	76	50	126	39	Mürüvvet	12	10	22
9	Cömertlik	7	7	14	40	Namuslu olmak	7	12	19
10	Çalışkanlık	33	9	42	41	Nezakat	10	24	34
11	Dayanışma	14	7	21	42	Ölçülülük	2	1	3
12	Demokrasi bilinci	1	1	2	43	Paylaşımçı olmak	5	2	7
13	Doğa sevgisi	3	0	3	44	Sabır	21	13	34
14	Doğal çevreye duyarlılık	1	1	2	45	Sadelik	2	1	3
15	Doğruluk	38	28	66	46	Sağlıklı olmaya önem verme	2	0	2
16	Dostluk	73	55	128	47	Samimiyet	17	13	30
17	Duyarlılık	20	10	30	48	Saygı	77	79	156
18	Dürüstlük	6	12	18	49	Sevgi	351	210	561
19	Emaneti korumak	1	0	1	50	Sorumluluk	40	9	49
20	Estetik	36	99	135	51	Sözünde durmak	4	1	5
21	Fedakârlık	45	4	49	52	Şehitlik	5	0	5
22	Gazilik	10	0	10	53	Şükür	21	5	26
23	Görgülü olmak	2	0	2	54	Tarihsel mirasa duyarlılık	1	0	1
24	Güvenirlik	51	11	62	55	Temizlik	12	8	20
25	Hakseverlik	12	9	21	56	Tutumluluk	2	0	2
26	Hakikat sevgisi	2	3	5	57	Türk büyüklerine saygı	2	0	2
27	Hayâ	17	9	26	58	Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı	1	0	1
28	Hoşgörü	3	0	3	59	Vatanseverlik	32	1	33
29	İbadet yerlerine saygı	0	1	1	60	Vefa	20	22	42
30	İffet	0	0	0	61	Yardımsızlık	113	115	228
31	İyi niyet	43	23	66		TOPLAM	1407	985	2392

YE:
Yerli
Yazarlı

YA:
Yaban
cı
Yazarlı

Tablo 1 incelendiğinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerler, 100 temel eser listesindeki yerli yazarlı kitaplarda (f=1407), yabancı yazarlı kitaplarda (f=985) defa olmak üzere, toplam (f=2392) defa yer almıştır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda en fazla yer alan değerler sırasıyla sevgi (f=561), yardımseverlik (f=233), saygı (f=156), estetik (f=135) dostluk (f=128), cesaret (f=126), merhamet (f=84), doğruluk (f=66), iyi niyet (f=66), güvenilirlik (f=62), fedakârlık (f=49) ve sorumluluk (f=49) değerleri olmuştur. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda en az yer alan değerler sırasıyla; bilimsellik (f=1), emaneti korumak (f=1), ibadet yerlerine saygı (f=1), tarihsel mirasa duyarlılık (f=1), Türk Bayrağı'na ve İstiklal Marşı'na saygı (f=1), demokrasi bilinci (f=2), doğal çevreye duyarlılık (f=2), görgülü olmak (f=2), sağlıklı olmaya önem verme (f=2), tutumluluk (f=2) ve Türk büyüklerine saygı (f=2) değerleridir.

Tablo 1 incelendiğinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden iffet (f=0) değerinin hem yerli hem de yabancı yazarlı kitaplarda hiç yer almadığı tespit edilmiştir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden ibadet yerlerine saygı (f=0) ve iffet (f=0) değerlerinin yerli yazarlı kitaplarda hiç yer almamıştır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden bağımsızlık (f=0), doğa sevgisi (f=0), emanet korumak (f=0), gazilik (f=0), görgülü olmak (f=0), hoşgörü (f=0), iffet (f=0), kadirşinaslık (f=0), millet sevgisi (f=0), sağlıklı olmaya önem verme (f=0), şehitlik (f=0), tarihsel mirasa duyarlılık (f=0), tutumluluk (f=0), Türk büyüklerine saygı (f=0) ve Türk Bayrağına ve İstiklal Marşına Saygı (f=0) değerleri yabancı yazarlı kitaplarda yer almamıştır.

Tablo 1 incelendiğinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden 100 temel eser listesindeki yerli yazarlı kitaplarda en çok yer alan on değer sırasıyla sevgi (f=351), yardımseverlik (f=113), saygı (f=77), cesaret (f=76), dostluk (f=73), güvenilirlik (f=45), fedakârlık (f=45), iyi niyet (f=43), sorumluluk (f=40) ve doğruluk (f=38) değerleri olmuştur. Yerli yazarlı kitaplarda en az yer alan değerler, bilimsellik (f=1), demokrasi bilinci (f=1), doğal çevreye duyarlılık (f=1), emaneti korumak (f=1), tarihsel mirasa duyarlılık (f=1), Türk Bayrağı'na ve İstiklal Marşı'na saygı (f=1), görgülü olmak (f=2), milli birlik şuurunu (f=2), ölçülülük (f=2), sadelik (f=2), sağlıklı olmaya önem verme (f=2) ve tutumluluk (f=2), değerleri olmuştur. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden yerli yazarlı kitaplarda yer alan bazı değerlere doğrudan alıntılarla aşağıda verilmiştir;

Çocuk anasını, babasını sever. Bu, doğuştan, ona Allah'ın verdiği bir sevgidir. Fakat hayatta iyi bir insan olabilmesi için bu sevgi kâfi gelmez. Başkalarını da sevmeyi ona öğretmeliyiz (sevgi değeri, Ye6; s.56).

Köyün fakirlerine, dullarına, öksüzlerine yardım eder, herkesin ölüsüne kendi sevabı için mevlit okuturdu (yardımseverlik değeri, Ye4; s.13).

Yalnız derslerinde değil, yaptığı her işte başarılıydı. Öğretmenlerine karşı saygılı, arkadaşlarına karşı oldukça nazikti (saygı değeri, Ye8; s.113).

Arkada bıraktıklarını düşünme anne. Düşünmemeye çalış. Geçmişe değil, geleceğe bakalım. Böylesi daha iyidir. Bir gün hepsi düzelir. Düşmanın yaptığı yanına kar kalmaz (iyi niyet değeri, Ye12; s. 141).

Biz çocuğumuzu yalnız kendisine değil, aynı zamanda cemiyete faydalı bir adam olursak analık ve babalık vazifemizi gereği gibi yapmış oluruz (sorumluluk değeri, Ye6; s. 57).

Aslan rolündeki Ömer kasıldı:

-Bak beğendim bu sözlerini. Doğruluktan ayrılmadın. Korkaklığınla ünlü olduğunuzu gizlemeden apaçık söyledin. Aferin sana (doğruluk değeri, Ye9; s. 102).

Bu kanunla Türk kadının özgürlüğü ve hakları tanınmış oluyordu. Artık evlenmelerde nikâhları imamlar kıymayacak, erkekler "boşsun", "boşadım" sözcükleriyle karılarını boşayamayacaklar ve birden fazla kadınla evlenemeyeceklerdi. Böylece erkekle kadın arasında bir eşitlik sağlandı (demokrasi bilinci değeri, Ye12; s. 262).

General, önünden geçerken Türk bayrağını saygıyla selamladı (Türk bayrağına saygı değeri, Ye12; s. 247).

İslam'ın şartı beş altıncısı da haddini bilmek (ölçülülük değeri, Ye11; s. 66). Zübeyde Hanım, akıllı, görgülü bir kadındı. Esaslı bir öğrenim görmemişti. Yalnız okuma yazma bilirdi (Görgülü olma değeri, Ye12; s. 98). Bu saadet her şeyden önce hayatta olmak ise, ondan hemen sonra da sıhhatte olmaktır(Sağlıklı olmaya önem verme değeri, Ye6; s. 141). Hâlbuki Hatice diğer arkadaşlarından daha idareli hareket ediyor, defterini ve kalemini iyi kullanıyordu (tutumluluk değeri, Ye10; s. 111).

Tablo 1 incelendiğinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden 100 temel eser listesindeki yabancı yazarlı kitaplarda en çok yer alan on değer sırasıyla sevgi (f=210), yardımseverlik (f=115), estetik (f=99), saygı (f=79), dostluk (f=55), merhamet (f=50), cesaret (f=50), doğruluk (f=28), nezaket (f=24) ve iyi niyet (f=23) değerleri olmuştur. Yabancı yazarlı kitaplarda en az yer alan değerler, demokrasi bilinci (f=1), doğal çevreye duyarlılık (f=1), ibadet yerlerine saygı (f=1), milli birlik şuurunu (f=1), ölçülülük (f=1), sadelik (f=1), sözünde durmak (f=1), vatanseverlik (f=1), alçakgönüllülük (f=2), paylaşımcı olmak (f=2), değerleri olmuştur. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden, yabancı yazarlı kitaplarda yer alan bazı değerlere doğrudan alıntılarla aşağıda verilmiştir;

Çocuklarını hiç ayırmayarak aynı derecede severdi (sevgi değeri, Ya1; s.48). Herkese her şeye sevmesini, iyilik etmesini, birbirlerine yardımcı olmasını öğretti. Yoksullara ekmek, çıplaklara giyecek verdi. Ülkesi bolluğa, barışa kavuştu (yardımseverlik değeri, Ya9; s.140). Küçük ve kırmızı dallar ve yeşil otlarla pek şirin olmuştur. Vendi bunun çok güzel ve şirin bir ev olduğunu söyledi (estetik değeri, Ya1; s.73). Robin kızın önünde saygı ile eğildi: "Emrinizdeyim Leydim" dedi. "Sör Allan sizi sabırsızlıkla bekliyor efendim." (saygı değeri, Ya7; s.31). Yalnız seni korkutmak istedim. Cesur bir çocuksun sen. Hah, hah, hah. Oliver gerçekten çok yürekli (cesaret değeri, Ya5; s.57). Bizden ve aramızdaki samimi dostluktan onlara sık sık bahsetmiştin; o dostluk ki.. (dostluk değeri, Ya8; s.99). Sinek de senin kardeşindir. Ona kötülük etme. Ormanda dolanan kuşların da özgürlüğe hakları vardır. Onların bu mutluluğunu engelleme (doğal çevreye duyarlılık değeri, Ya1; s.124). Kiliseyi dolduran ahali, korkuyla karışık bir saygı, hayranlık içinde, dizleri üstüne çöktüler (ibadet yerlerine saygı değeri, Ye9; s.90). Hem bu Marsilyalı ve Korsikalı üç adam sade, saf ve iyi insanlardı (sadelik değeri, Ya8; s.70). Ayrılık gayrılık çıkardılar. Oysa hepimiz İngiltere'nin evlatlarıyız. Hepimiz insanız (milli birlik şuurunu değeri, Ya7;s.52). Ben sadece bir yurtsever olarak görevimi yaptım majesteleri diye fısıldadı Robin (vatanseverlik değeri, Ya7; s.62).

Ne kadar yoksul olursa olsun yiyeceğini onlarla paylaşmıştı (paylaşımcı olma değeri, Ya9; s.105).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005 yılında ilköğretim okulları için tavsiye ettiği 100 temel eser listesinde yer alan yerli ve yabancı kitaplar sayfa sayılarına göre gruplandırılarak (0-100 sayfa, 100-200 sayfa, 200-300 sayfa, 300-400 sayfa, 400 ve üstü sayfa) maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile seçilen 12 yerli, 9 yabancı yazarlı kitaplarda yer alan değerlerle, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programındaki değerlerin uyumu incelenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda en fazla yer alan değerler sırasıyla sevgi, yardımseverlik, saygı, estetik, dostluk, cesaret, merhamet, doğruluk, iyi niyet, güvenilirlik, fedakârlık ve sorumluluk değerleri olmuştur. Şen (2007) Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe eğitiminde değerler öğretimi ile ilgili araştırmasında, kitaplarda en

çok rastlanan değerler, sevgi, duyarlılık, yardımseverlik, saygı ve sorumluluk değerlerini tespit etmiştir. Aral (2008) araştırmasında Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerde, sevgi, saygı, dini duygular ve vatanseverlik değerlerinin en çok yer alan değerler olduğu tespit edilmiştir. Gönen ve diğerleri (2011) tarafından ilköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelendiği çalışmada, sevgi, saygı ve yardımseverlik değerleri kitaplarda en fazla yer alan değerler olmuştur. Aktan ve Padem (2013) ilköğretim sosyal bilgiler ders kitabında kullanılan okuma metinlerinde yer alan değerleri inceledikleri çalışmada, sırasıyla sorumluluk, sevgi, yardımseverlik ve dayanışma değerleri okuma metinlerinde en fazla yer alan değerler olmuştur. Araştırmaların sonuçları incelendiğinde, sevgi, yardımseverlik, saygı ve sorumluluk değerleri ile ilgili araştırma bulguları çalışmamızı destekler niteliktedir. Öztürk (2013) İlköğretim 100 Temel Eserdeki Manzum Metinlerde Değerler başlıklı çalışmasında incelenen manzum metinlerde bilimsellik, vatanseverlik ve estetik en çok tespit edilen değerler olmuştur. Estetik değeri ile ilgili bulgular araştırma sonuçlarımızla benzerlik göstermektedir. Aslan (2007) çalışmasında, ilköğretim birinci basamaktaki öğrencilere en düşük düzeyde kazandırılabilen değer "sorumluluk" değeri olduğunu belirtmiştir. Çalışmamızda sorumluluk değerinin incelenen kitaplarda en fazla bulunan değerler içinde yer alması, kitaplarda sorumluluk değerinin öğrencilere kazandırılmasına katkı sağlayabileceği söylenebilir. Turan (2010) tarafından çocuk klasiklerinde din olgusu, ahlaki ve dini değerlerin incelendiği çalışmada, çocuk klasiklerinde, sevgi, merhamet, yardımseverlik, nankörlük etmeme gibi evrensel ahlaki değerlerin ön plana çıktığı görülmüştür. Çalışmamızda tespit edilen değerler içinde sevgi, yardımseverlik ve merhamet değerleri de benzer olarak öne çıkan değerlerdir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda en az yer alan değerler; bilimsellik, emaneti korumak, ibadet yerlerine saygı, tarihsel mirasa duyarlılık, Türk Bayrağı'na ve İstiklal Marşı'na saygı, demokrasi bilinci, doğal çevreye duyarlılık, görgülü olmak, sağlıklı olmaya önem verme, tutumluluk ve Türk büyüklerine saygı, hoşgörü, doğa sevgisi ve sadelik değerleridir. Şen (2007) Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe eğitiminde değerler öğretimi ile ilgili çalışmasında, kitaplarda en az temsil edilen değerler ise; bağımsızlık, barış, bilimsellik, özgürlük ve sağlıklı olmaya önem verme değerleri olmuştur. Bilimsellik ve sağlıklı olmaya önem verme değerleri çalışmamızda da en az temsil edilen değerler arasındadır. Bulut (2011) tarafından atasözlerinin değerler eğitimindeki yeri ile ilgili bir çalışmada ise, başkalarının haklarına saygılı olma, vatan sevgisi (vatanseverlik), sanat ve sanatçıya saygı duyma, hoşgörü olma, yenilikçi olma, önyargılı olmama, işbirlikçi olma, başarılı olma, eleştirel olma, dil bilincine sahip olma, doğa sevgisi değerleri atasözlerinde en az yer alan değerler olarak ön plana çıkmaktadır. Gönen ve diğerleri (2011) tarafından ilköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelendiği çalışmada, vatanseverlik, sorumluluk, duyarlılık ve hoşgörü değerleri kitaplarda en az düzeyde yer alan değerler olarak ön plana çıkmaktadır. Aktan ve Padem (2011) Türkçe ders kitabında kullanılan okuma metinlerinde yer alan değerleri inceledikleri çalışmada, bağımsızlık, çalışkanlık, duyarlılık, hoşgörü, özgürlük değerleri ise okuma metinlerinde en az yer alan değerler olmuştur. Araştırma sonuçları incelendiğinde duyarlılık, hoşgörü ve doğa sevgisi değerleri ile ilgili bulgularla araştırma bulgularımız örtüşmektedir. Kumbasar (2011) yaptığı çalışmada, Muzaffer İzgü'nün romanları iletilerin sayısı ve içeriği dikkate alındığında adil olma, aile birliğine önem verme, çalışkanlık, dayanışma, dürüstlük, misafirperverlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, yardımseverlik değerleri için yeterli bulunurken; arkadaşlık, barış, bilimsellik, hoşgörü, sağlıklı olmaya önem verme, vatanseverlik değerleri açısından yetersiz görülmüştür. Araştırma sonuçları ile çalışmamızdaki değerleri en çok ve en az bulunan değerler şeklinde karşılaştırdığımızda, araştırma bulguları birbirini desteklemektedir.

Yapılan analizler sonucunda, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan tüm değerlerden yerli yazarlı kitaplarda temsil edildiği, yabancı yazarlı eserlerde ise bazı değerlerin yer almadığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmada 100 Temel Eser listesinde yer alan yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda yer alan değerlerle, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin uyumu

incelenmiştir. Yapılan analizlerde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin büyük çoğunlukla, kitaplarda temsil edildiği tespit edilmiştir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden emanet korumak, gazilik, görgülü olmak, iffet, kadirşinaslık, şehitlik, tutumluluk değerleri sadece yerli yazarlı kitaplarda temsil edilmesi, bu değerlerin daha çok bizim toplumumuza özgü değerler olmasından kaynaklandığı ifade edilebilir.

Okuma kitaplarında yer alan metinler, öğrencilere değer kazandırmak için etkili eğitim materyalleri arasında yer almaktadır. Öğrencilere değer kazandırma noktasında, öğrencilere önerilecek kitaplarda yer alacak okuma kitaplarının, öğretim programlarında öğrencilere kazandırılması amaçlanan değerleri içeren, değer aktarımını destekleyen kitaplar arasından seçilmesi gerekmektedir. Araştırmamız sonucunda ilköğretim 100 Temel Eser listesinde yer alan yerli yazarlı kitaplarda yer alan okuma metinlerinin, öğrencilere Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı'nda verilen değerleri kazandırma açısından programdaki değerleri içerdiği, ilköğretim 100 Temel Eser listesinde yer alan yabancı yazarlı kitaplardaki yer alan okuma metinlerinin ise öğrencilere Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı'nda verilen değerleri kazandırma açısından yeterli oranda değerleri içermediği tespit edilmiştir. Okuma kitaplarının seçiminde, öğrencilere öğretim programlarında verilen değerlerin kazandırılmasını sağlayan veya destekleyen değer içerikli metinlerin olduğu kitaplar tercih edilmelidir. Yapılan analizler sonucu kitaplarda en çok ve en az elde edilen değerlerin, yapılan diğer araştırmalardaki değerlerle büyük oranda benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalarda en çok elde edilen değerlerin benzerliği, ortak değerler vurgusunu desteklemektedir.

ÖNERİLER

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan değerlerin, yerli ve yabancı yazarlı eserlerde ne kadar yer aldığı için yapılan bu çalışma sonuçları ışığında, aşağıdaki önerilerin göz önüne alınması, okuma kitaplarının seçiminde daha bilinçli olunmasına ve öğrencilerin değerleri içselleştirmelerini sağlayacak eserlerin seçiminde özen gösterilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Öğrenciler için hazırlanacak yayınlarda öğrenciye değer kazandıracak içeriğe sahip metinlerin olduğu yayınlar tercih edilmelidir.
- Eserlerde en az bulunan değerler bilimsellik, emaneti korumak, ibadet yerlerine saygı, tarihsel mirasa duyarlılık, Türk Bayrağı'na ve İstiklal Marşı'na saygı, demokrasi bilinci, doğal çevreye duyarlılık, görgülü olmak, sağlıklı olmaya önem verme, tutumluluk, Türk büyüklerine saygı değerlerinin yanı sıra iffet değeri hem yerli hem de yabancı yazarlı eserlerde hiç yer almamıştır. Öğrencilere yönelik hazırlanacak okuma kitaplarında yerli ve yabancı yazarlı eserlerde en az bulunan ve hiç yer almayan değerleri kazandırmaya yönelik metinlere yer verilmesi veya bu değerleri ileten metinlerin yer aldığı okuma kitaplarının da değerlendirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Aktan, O.(2012).100 Temel Eserde Yer Alan Değerlerle Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlerin Uyumunu. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce

Aktan, O ve Padem, S. (2011). İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Okuma Metinlerinde Yer Alan Değerler. Değerler Eğitimi Sempozyumu, Eskişehir.

Aktan, O ve Padem, S. (2013). İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Okuma Metinlerinde Yer Alan Değerler. Asya Öğretim Dergisi.[Asian Journal of Instruction]. 1(2), 44-55

Aral, D. (2008). Milli Eğitim Bakanlığı'nın Hazırladığı 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Aslan, R. (2007). Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Birinci Basamaktaki Öğrencilerin Temel Bilgi, Beceri ve Değerler Kazanma Düzeyleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim ilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Aydın, M. (2003). Gençliğin Değer Algısı: Konya Örneği. Değerler Eğitimi Dergisi, İstanbul: EDAM. C. 1; 3 (121-144).

Bacanlı, H. (2002). Psikolojik Kavram Analizleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Büyükdüvenci, S. (2002). Değerin Değeri Üzerine. (Editör: S. Yalçın). Bilgi ve Değer Sempozyumu Bildirileri. Ankara: Vadi Yayınları.

Çeçen, M. A. ve Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi, Millî Eğitim, S. 173, 39-49

Doğan, İ. (2007). Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar. Ankara: PegemA Yayıncılık.201

Doğanay, A. (2009). Değerler Eğitimi. (Editör: Cemil Öztürk). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi.

Hökelekli, H. Gündüz, T. (2007). Üstün Yetenekli Çocukların Değer Yönelimleri ve Eğitimleri. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu. (Edt.Kaymakcan, R. ve diğerleri.) İstanbul: DEM Yayınları, 371-396.

Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M., Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerine Yönelik Çocuk Kitaplarının, İçerik, Resimleme ve Fiziksel Özellikleri Açısından İncelenmesi. Eğitim ve Bilim, 36, 160.

Keskin, Y. (2008). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kılıç, A. (2002). Duyuşsal Alan Özellikleri ve Bireye Kazandırılması. Eğitim Araştırmaları Dergisi, 8, 153-164.

Kılıç, A. (2011). Sosyal Bilgiler Programındaki Değerlerin Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Etkinliklerde Yer Alma Düzeyleri. Değerler Eğitimi Sempozyumu, Eskişehir. URL:<http://www.pegem.net/akademi/kongrebildiri> adresinden 26/05/ 2014 tarihinde indirilmiştir.

Kılıç, A. ve Seven., S.(2011).Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi. Ankara: Pegem Yayınları

Kumbasar, E. (2011). Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

MEB. (2002). Okul Gelişim Modeli. Planlı Okul Gelişimi. Ankara: MEB.

M.E.B. (2005). İlköğretim Okullarında Okutulacak 100 Temel Eser Konulu Genelge.2005/70. (URL:www.meb.gov.tr/mevzuat adresinden 18/05/2014 tarihinde alınmıştır.)

M.E.B. (2010). İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi (4-8. Sınıflar) Öğretim Programı Ve Kılavuzu. Ankara: M.E.B Yayınları.

Oğuzkan, F. (1981). Eğitim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Özensel, E. (2003). Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer. Değerler Eğitimi Dergisi.İstanbul: EDAM. C. 1; 3 (217–239).

Öztürk, H.(2013). İlköğretim 100 Temel Eserdeki Manzum Metinlerde Değerler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Sezer, Ö.(2005). İlköğretim 1. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Değerlerin İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Şen, Ü. (2007). Millî Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

T.D.K. (2011). Güncel Türkçe Sözlük. <http://www.tdk.org> adresinden 15.04.2014 tarihinde alınmıştır.

Tezcan, M. (1997). Eğitim Sosyolojisi. Ankara: Bilim Yayıncılık.

Turan, S.ve Aktan, D. (2008). Okul Hayatında Var Olan Ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Bahar 2008, 6(2), 227-259.

Turan, İ. (2010). Bazı Batı ve Türk Çocuk Klasiklerinde Dini ve Ahlaki Değerler.Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Cilt 10, Sayı 1, ss.171-194.

Yel, S. ve Soner, A. (2009). Sosyal Bilgilerde Değerlerin Öğretimi. (Editör: Mustafa Safran). Ankara: Pegem Yayıncılık.